

3. Ерфан Є.А. Оцінка напрямів співпраці України з країнами ЄС в умовах прикордонного співробітництва. *Сучасні економічні, соціальні та екологічні детермінанти активізації розвитку країни та її регіонів: матеріали міжнародної науково-практичної конференції, м.Ужгород, 28-29 квітня 2017 р. У двох частинах. Ч.2. / Ред. кол.: Лендел М.А. (гол. ред.) та ін. Ужгород: Вид-во УжНУ «Говерла», 2017. С. 59-62.*

4. Мікула Н.А., Толкованов В.В. Транскордонне співробітництво: посіб. Київ: «Крамар», 2011. 259 с.

5. Куцаб П.А. Теоретико-концептуальні підходи до розвитку транскордонного співробітництва в умовах євроконвергенції. *Глобальні та національні проблеми економіки*. Випуск 15. 2017. С. 384-389.

6. Школа І.М., Короб Б.М. Методичні підходи до оцінки ефективності транскордонного співробітництва: Збірник наукових праць. Економічні науки. №6. 2010. С. 1-7.

УДК 332.33:631.6

Велесик Т.А., кандидат економічних наук,
доцент кафедри екології, географії та туризму
Рівненського державного гуманітарного університету

ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ РИНКУ МЕЛІОРОВАНИХ ЗЕМЕЛЬ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПРИЗНАЧЕННЯ

Проаналізовано основні проблеми неефективного використання меліорованих земель. Наведено вітчизняних вчених-дослідників земельного ринку. Запропоновано заходи для ефективного використання меліорованих земель в умовах функціонування земельного ринку, враховуючи наявність на цих землях інженерної інфраструктури.

Ключові слова: ринок земель, меліоровані землі, меліоративні системи.

Склалося так, що починаючи з 1992 року меліоративні системи, у побудову та реконструкцію яких державою було вкладено майже 20 млрд. грн., використовуються не достатньо ефективно і практично не приносять суспільної користі [2].

Основними причинами цього є: паювання частини меліоративних систем, що порушило майнову і технологічну цілісність сільськогосподарського виробництва на меліорованих землях, зробивши його малоприбутковим; невизначеність власності на інженерну інфраструктуру на меліорованих землях, що призвело до вкрай обмеженого фінансування з обласних і місцевих бюджетів внутрішньогосподарських меліоративних систем, які, особливо в західних областях, залишились переважно у приватній власності, а часто-густо, - і зовсім без господаря і будь-якого утримання тощо [2].

Наразі досить актуальним є питання формування прозорого ринку сільськогосподарських земель, в тому числі меліорованих.

Серед вітчизняних вчених виділяють наступних теоретиків та дослідників земельного ринку: М. Бутко, М. Вдовиченко, В. Горлачук, Д. Добряк, І. Люта, В. Месель-Веселяк, Б. Пасхавер, П. Саблук, А. Третяк, М. Федоров та інші. Однак нерозглянутими залишаються питання формування ринку меліорованих сільськогосподарських земель з врахуванням розміщеної на даних землях інженерної інфраструктури; реалізації державної політики регулювання земельних відносин у сфері екологобезпечного землекористування.

Актуальність, теоретична та практична значимість проблеми поряд з економічними, екологічними і технічними особливостями використання меліорованих земель сільськогосподарського призначення зумовили вибір теми даної статті.

Особливості земельних відносин на сільськогосподарських підприємствах, що використовують меліоровані землі, в основному обумовлені положенням Земельного кодексу України про їх спільне використання [3].

За умов існування ринку сільськогосподарських земель, землі, в тому числі меліоровані, можна буде продавати і купувати, згідно пункту 6 статті 88 Земельного кодексу України [1], інші учасники матимуть переважне право купівлі частки [4].

У випадку, якщо жоден з учасників спільної часткової власності не виявив бажання придбати земельну ділянку, то власник має право продати її на аукціоні іншому покупцю, який запропонував найвищу ціну. Проте варто відмітити, що згідно статті 9 Закону України «Про оренду землі» переважне право на придбання земельної ділянки, у разі її продажу, має орендар. Однак ми вважаємо, що меліоровані землі повинні здаватись в оренду іноземцям лише на короткостроковий період. Оскільки, довгострокова оренда (більше 10 років) іноземними громадянами унеможливуватиме їх продаж вітчизняним землекористувачам і створюватиме перешкоди для розвитку та процвітання вітчизняного виробника сільськогосподарської продукції, про добробут якого держава повинна дбати в першу чергу. Покупцями меліорованих ділянок, на нашу думку, не повинні бути особи без громадянства, іноземці, іноземні юридичні особи, міжнародні об'єднання та організації, а також іноземні держави. Ними повинні бути лише громадяни України.

Що стосується меліоративних систем (внутрішньогосподарських), то було б доцільно, на нашу думку, щоб відповідний орган місцевого самоврядування здавав у концесію, мінімум на 10 років, власникові меліорованої ділянки відповідну меліоративну систему.

З нашої точки зору, реалізація запропонованого дозволить зробити перший крок до подолання бар'єру існування повноцінного ринку земель, в тому числі меліорованих і забезпечить можливість здійснення ринкових операцій з даними землями.

Список використаних джерел

1. Земельний кодекс України від 25 жовтня 2001 року №2768-III.
2. Проект Концепції відновлення використання меліорованих земель. Державний комітет України по водному господарству Українська академія аграрних наук Інститут гідротехніки і меліорації. К.: 2006. 41 с.
3. Трансформація земельних відносин до ринкових умов: матеріали одинадцятих річних зборів Всеукраїнсько-го конгресу вчених економістів-аграрників, 26-27 лютого 2009 р. К., 2009. 115 с.
4. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/JI00557A.html.

УДК [631.95+633.11] (477.43/44) **Щербина В.В.**, к.б.н., доц. кафедри геоecології і землеустрою Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного
Ганчук М.М., старший викладач кафедри геоecології і землеустрою Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного

ПЕРСПЕКТИВИ ВИРОЩУВАННЯ СОНЯШНИКУ В МЕЖАХ СХІДНОГО ПОДІЛЛЯ

У статті розглянута просторова й часова динаміка рухомих форм фосфору, азоту, калію, рН, вмісту гумусу в ґрунтах агроценозів Східного Поділля. Проаналізовано відповідність ґрунтів Східного Поділля за еколого-агрохімічними показниками оптимальним параметрам вирощування соняшнику.

Ключові слова: агроценоз, рухомі форми фосфору, азоту, калію, рН, вмісту гумусу, соняшник.

Вступ. Актуальність даного питання першочергово зумовлена перспективністю підвищення врожайності сільськогосподарських культур при вивченні ґрунтового покриву агроecосистем і їх подальшим підбором з урахуванням толерантності виду. Дані маніпуляції дозволяють об'єднати сільгоспугіддя окремих територій за сукупністю вивчених еколого-агрохімічних показників і диференціювати їх по “придатності” до посіву соняшнику. Тому, актуальність проведення досліджень даної тематичної спрямованості є безперечною.

Мета і завдання. Мета статті - на основі еколого-агрохімічних показників (вмісту в ґрунті гумусу, азоту, фосфору, калію, рН) визначити перспективність вирощування соняшнику в регіоні.

Завдання: визначити відповідність пропонованих еколого-агрохімічних властивостей ґрунтів вимогам до зростання соняшнику.

Результати та їх обговорення. За результатами досліджень агроценозів Східного Поділля була встановлена динаміка відповідних еколого-агрохімічних показників, яка вказує на просторово-часову неоднорідність значень рН, рухомих форм азоту, фосфору і калію, а також утриманні я гумусу.

При порівнянні середніх показників за запропоновані часові відрізки (2008-2012 і 2013-2019 рр.) з урахуванням адміністративно-територіального поділу Вінницької області рН (\bar{x} = 5,6) і вмісту гумусу (\bar{x} = 2,7%) фіксуються на одних і тих же відмітках, хоча, діапазони їх коливань дещо розходяться. Так, в період з 2008 по 2012 рр. мінімум рН відзначався на рівні 5,1, максимум – 6,2; в 2012-2019 рр. мінімум – 5,0, максимум – 6,3. Для гумусу в 2008-2012 рр.: мінімум склав 1,84%, максимум – 3,89%. За результатами спостережень в наступний період дослідження (2013-2019 рр.) діапазон змін динаміки вмісту гумусу варіював в межах від 1,9% до 3,75%.

При цьому середні показники рухомих форм азоту, калію і фосфору розходяться за своїми значеннями за чітко вираженою тенденцією зниження показників в 2008-2012 рр. (рухомі форми азоту \bar{x} = 79,0 мг/кг, фосфору \bar{x} = 79,7 мг/кг, калію \bar{x} = 99,5 мг/кг) і їх збільшення в 2013-2019 рр. (рухомі форми азоту \bar{x} = 82,0 мг/кг, фосфору \bar{x} = 83,5 мг/кг, калію \bar{x} = 109,9 мг/кг).

Аналіз літературних даних [1-2], з описами оптимальних діапазонів коливання значень, розглянутих вище еколого-агрохімічних показників, за традиційними для території Східного Поділля культурам, дозволив встановити, що для соняшнику найбільш підходящими є значення кислотності ґрунту на рівні 6-6,8 (\bar{x} = 6,4 ± 0,3), вміст рухомих форм калію визначається діапазонами змін до відрізка від 120 до 140 мг/кг (\bar{x} = 130 ± 10,8 мг/кг), фосфору в рамках значень 100-110 мг/кг (\bar{x} = 105 ± 9,4 мг/кг), показники гумусу повинні бути на рівні 3,5%.

При цьому, серед адміністративних районів Вінницької області найбільшим ступенем схожості за діапазонами еколого-агрохімічних параметрів вегетації соняшнику вирізняються 2-а (Ямпільський і Барський) з 27, для них значення кількісного коефіцієнта С'єренсена-Чекановського становить 95%. Наближаються до них Тростянецький, Теплицький (по 94%), Бершадський, Тульчинський (по 93%), Крижопільський (92%), Оратівський, Шаргородський, Хмільницький, Тиврівський (по 91%), Чечельницький, Піщанський (по 90%) райони, з процентним значенням від 90 до 95. Діапазоном від 85 до 90% вирізняються Могилів-Подільський, Томашпільський (по 88%), Муровано-Куриловецький, Козятинський, Калинівський, Жмеренецький, Вінницький, Чернівецький (по 87%), Немирівський, Іллінецький, Гайсинський, Погребищенський (по 85%) райони. Найменшою мірою оптимальним набором вивчених еколого-агрохімічних параметрів для соняшника характеризуються Липовецький (82%) і Літинський (79%) райони (рис. 1).